СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УР... ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ... ИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 209. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 9. вересня 1930.

VOL. XXXVIII. No. 208. Jersey City, N. J., Tuesday, September 9, 1930. THREE CENTS.

В АРҐЕНТИНІ ДОКОНАНО ДЕРЖАВНОГО ПЕРЕВОРОТУ

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинська република має нового президента й новий уряд. На чолі держави станув ґенерал Хозе Урібуру.

Радикальна партія, яка правила краєм на протязі останніх 14 літ, втратила значіння. Дійсні радикальні елементи перейшли до нової соціялістичної партії. До влади прийшли тепер самі багаті землевласники, консерватисти. Вони використали економічну депресію краю і викликали революцію.

В цілім краю панує військова диктатура. По всіх стейтах усунено цивільних ґубернаторів, а заступлено їх військовими.

Більшість міст вже перейшла на сторону консерватистів. В самій столиці прийшло було до сутичок. Є кільканацять убитих і ранених.

Всі ті інформації одержано з Арґентини бездротним телефоном, але з тим додатком, що всі вони є цензуровані урядом.

НЕ ТОЙ ІРОҐОЄН, ЩО БУВАЛО.

БУЕНОС АЙРЕС. — Д-р Гіполіто Іріґоєн, літ 80, правив Арґентиною як сатрап. Не питав нікого про раду й нікого не слухав. Це й було причиною занепаду його популярности.

Коли йому донесли, що військо збунтувалося, та що дальший опір є без ціли, він скинув капелюх перед революційними офіцирами, які прийшли його увязнити, казав собі подати кусник паперу й написав власноручно свою резиґнацію.

Всі пізнали, що це вже не той диктатор, що тряс краєм, а старий, зломаний чоловік, збайдужнілий на все, що діється кругом нього.

Супроти того заявили Іроґоєнови, що він є на волі. Іріґоєн слабує на запалення легенів. Кажуть, що він того всього не пережиє.

ВАШИНҐТОН ЖДЕ.

ВАШАНҐТОН. — Вашинґтонські політичні кола заняли вижидаюче становище щодо подій, які розграваються в Арґентині. Америка не має чого жалувати за Іріґоєном, бо він ставився прихильніше до Анґлії, а старався вкоритити торговлю Арґентини з Америкою.

КОСТ У СТОЛИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Французькі летуни прибули до Вашинґтону, де їх має привитати президент Гувер. На летничім полі повитало летунів понад 10,000 людей.

НАСЛІДКИ ВИСОКОЇ ТАРИФИ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Албен В. Берклей з Кентоки повернув з Европи, куди їздив, щоби взяти участь у міжпарляментарній конференції, яка відбулася в Лондоні.

Берклей каже, що він відвідав ріжні европейські краї, говорив з многими визначними европейськими державними мужами і виніс враження, що всі вони є дуже занепокоєні американською високою тарифою.

Наслідки тої тарифи, каже Берклей, є ті, що вже ухвалено в ріжних державах тарифи, які скоротять вивіз американських товарів річно на $1,000,000,000. Позатим йому подали, що европейські держави винні Америці титулом военних довгів $12,000,000,000, а титулом торговельних позичок $14,000,000,000. Тої суми чи їх процентів Европа не буде в силі сплатити, коли Америка замкнула доступ европейським товарам. Тому, казав Берклей, треба сподіватися, що незабаром зачнеться в Европі рух за здержання сплати военних довгів Америці.

ҐРІН ПРОТИ АСЕКУРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ.

АТЛЕНТИК СИТІ. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявився проти асекурації безробітних. Він каже, що асекурація не є розвязанням самої справи, а тільки деморалізацією робітника. Така асекурація приучує робітника задоволюватися мінімум екзистенції. Американський робітник, говорив Ґрін, не хоче ніякої жебранини, а тільки праці. А ту працю може дати промисл, якщо він буде управильнений, себто, коли продукція буде пристосована до збуту.

КОПЛЕНД ПРО БЕЗРОБІТТЯ И ІНДЖОНКШЕН.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Сенатор Роял С. Копленд говорив на тему безробіття і заявився за негайне введення 6-годинного дня праці, як і за 5 днів праці в тиждень. Тими способами, говорив Копленд, найскорше зарадиться безробіттю.

У дальшій промові він дуже гостро скритикував інджонкшени, які назвав „злочином проти людскости і цивілізації". А „контракти жовтої собаки" назвав „несправедливими, неджентельменськими і неамериканськими."

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ.

В Рибні, повіт Косів, відбувся протиалькогольний плебісцит. За коршму голосували Жиди, місцеві Поляки, управителька школи й деякі селяке-Українці. Всеж таки протиалькогольний плебісцит вдалося перевести. Коршмар вніс рекурс.

ЯК У СОВІТАХ КАТУЮТЬ ВЯЗНІВ.

Англійські часописи пишуть з Риґи, що ҐПУ винайшло новий спосіб усмертлювання політичних вязнів. Останніми часами здивувала всіх ця обставина, що число випадків наглої смерти по вязницях і шпиталях, які є під надзором ҐПУ, нагло збільшилося. Всі думали довший час, що аґенти ҐПУ троять вязнів. Але на підставі аналізи, яку доконав на трупі свого сина один російський лікар, виявилося, що аґенти ҐПУ в незвичайно вирафінуваний і нелюдський спосіб мордують вязнів.

Згаданий лікар, оглядаючи докладно трупа свого сина, запримітив маленьку дірку, яка вказувала на те, що смерть наступила моментально. Дальші оглядини ствердили, що морду доконано при помочі тонкої сталевої шпильки, котру вбито в мозок. Аґенти ҐПУ вважають того рода мордування вязнів за найвигідніше, бо смерть наступає моментально і на трупі не видно жадних зовнішних слідів катування.

Таємниця наглої смерти безчисленного ряду політичних вязнів у Совітах — вияснена.

ХИМЕРИ ВУЛЬКАНІВ.

Вулкан Кракатао в Голяндських Індіях підчас вибуху 1929 р. спричинив затоплення цілого острова Анак-Кракатао, на якому згинуло тоді 10,000 осіб. Перед кількома днями цей вулкан вибухнув знову і тим разом наслідком вибуху остров Анак виринув із глибин моря наново на поверхню і хто відважний, то може оселитись на цьому острові, що раз виринає, а раз потопає.

НАПАД З СОКИРАМИ.

Між громадами Чорним Потоком і Білими Ославами (Надвірнянщина) ве[illegible] від довшого часу спір [illegible] межу. Білі Ослави забрали вже давніше кількадесять морґів пасовиська громаді Чорного Потока й хочуть забрати ще 11 морґів. Війт Чорного Потока спровадив інжинірів, щоби після мап справдили границю між обома громадами. Коли інжиніри кінчали роботу, прибіг білославський війт з узброєними в сокири людьми й зажадав полишити поміри. По довшій сварці між представниками громад інжиніри опустили поле, щоби тільки не допустити до безпотрібного проливу крови.

ПОЇЗД ПЕРЕЇХАВ ЧЕРЕЗ ГОРІЮЧИЙ ДВІРЕЦЬ.

Пасажири експресового поїзду Лондон-Базель були зворушені, коли поїзд пролетів 140 кільометровою скорістю біля двірця, який був покритий полумям. Стація Сімей згоріла цілком.

ПОЖЕЖА.

В селі Каплинці, повіт Бережани, знищила пожежа три господарства, саме: господарство Данила Смереки, Павла Бобика й Марії Яремко.

ЛИТВА ДОМАГАЄТЬСЯ СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ДЛЯ ПОЛАГОДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ КОНФЛІКТІВ.

До ґенерального секретарияту Ради Союзу Народів вплинуло письмо литовського міністра закордонних справ, Зауніуса, в якому він домагається створення комісії для полагаджування приграничних польсько-литовських конфліктів. Польські часописи завважують, що хоча Зауніус не покликується в своїм домаганню на ніякий з артикулів пакту, ані на резолюції Ради Союзу Народів, які відносяться до польсько-литовських справ, то все таки його домагання зістало узгляднене і по думці правильника Ради справа ця буде предложена на найближчому засіданні Ради. Та польська преса потішає себе, що видвигнення цеї справи на засіданні Ради не означає ще, щоби Рада мусіла прихилитися до цього домагання Литви.

ЗНОВ ПОЖЕЖА ФІЛЬВАРКУ.

„Слово Польске" повідомляє, що незнані досі справці підпалили на фільварку графа Юлія Тарновського в Бишові, повіт Сокаль, шопу, в якій було 700 кгм пшениці.

„Слово Польске" подає теж вістку, що дня 12. серпня кілька справців знову хотіли підпалити фільварок в Миклишові. Їх завважили люде, що стерегли стирти, й почали до них стріляти. Справці втікли.

В звязку з пожежами фільварків „Слово Польске" й інші польські часописи повідомляють, що поліція арештувала Ярослава Домазара, з Винник, Володимира Гарапа, зецера з Винник, Володимира Романова, ґімназійного учня з Чижок, Михайла Ратушинського, ґімназійного учня з Чижок і Михайла Коржана, ґімн. учня з Закомаря (Золочівщина), яким закидують злочин підпалу фільварків оо. Францішканів у Чижках і Розвадовського в Миклашові. При тій нагоді „Слово Польске" не забуває про нагінку на „Пласт". Твердить, що усі арештовані є пластунами ну. й очевидно, переконує, що вже „найвищий час, щоби зліквідувати „Пласт".

БЮРОКРАТИЧНІ ПАРАДОКСИ.

Російська еміґрантка Фровилова старалася дістати чехословацьке горожанство і кілька разів вносила до міністерства в цій справі подання. Заки міністерство вирішило справу, еміґрантка померла, а по її смерти чеська компетентна влада вислала на адресу Фровилової таке письмо: „Просьбу пані Фровилової про надання горожанства відкидається, мотивуючи це тим, що пані Фровилова вмерла, а померлому не можна надати горожанства. Про це вирішення справи повідомляємо вище названу". Цікаве, як про це повідомлять небіжку.

З ЯКИХ ПРЕДМЕТІВ СКЛАДАЄТЬСЯ МЕДИЦИНА?

Славний французький професор медецини, Патен, запитав при іспиті кандидата, з яких предметів складається медицина? Кандидат вичислив фізіольоґію, патольоґію, терапію й інше. „Ви забули про шарлянтерію — сказав професор. — Хто того предмету ґрунтовно не знає, не може бути лікарем.

СЕНЗАЦІЙНЕ АРЕШТУВАННЯ В КИШИНЕВІ.

У звязку з одною із шпигунських афер зробив інспектор поліції Маймука сензаційне викриття. В домі Іди Ґольдман найдено багато документів і кореспонденції з совітської Росії. Під подушкою найшли також ключ для тайної кореспонденції. Поліція відчитала при помочи цього ключа один лист. В цім листі скаржаться совітські власти на те, що комуністичні організації не активні. З цеї причини готове совітське правительство залишити пропаґанду в Бесарабії. Іду Ґольдман арештували.

РЕГАБІЛІТАЦІЯ ЛЮКРЕЦІЇ БОРДЖІЯ.

Історія, а радше історична леґенда приписувала Люкреції Борджія найбільші злочини. Тепер французький історик Бреніяно написав новий твір, у якому на підставі архівальних документів доказує, що Люкреція Борджія була найшляхотнішою і найневиннішою дівчиною своєї доби, а тільки людська злоба й фантазія кинули на неї безліч наклепів

ТІШТЕСЯ, КАВАЛЕРИ, ЩО МИНУЛИ БІЛІ НОЧІ.

Щоби в середновіччу можна було бути кавалером, треба було виконати певні услівя, звязані з проголошенням кавалерства. Будучий кавалер мусів провести одну ніч серед молитви, а на другий день відбувалося свято, на якім проголошувано кандидата кавалерства кавалером. В тій цили вели його до церкви й убирали в довгий білий плащ. Ту ніч називали білою.

ЖИЛА, ЖИЛА І ТАКИ ВМЕРЛА.

На острові Ґватанамо померла на днях муринка, яка вродилась 1773 р., отже померла в 157 році життя. Але це не була найстарша жінка в світі, бо в Китаю живе ще чоловік, що має 252 роки, а в Уральських горах мешкає Росіянин Іван Трескумяк, який уродився перед 170 роками і тепер ще пасе в горах стадо овець, співає веселі пісні і каже, що буде жити ще з 50 років.

ЩЕ ОДНО ЛЮДСЬКЕ ПЛЕМЯ.

В індійських джунґлях викрито незнане досі людське племя, яке стоїть ще на нижчому степені культури ніж бушмени. Це племя знає тільки деревляні луки, живе з ловів і риболовства, ходить майже наго і покланяється сонцю як богови.

„ЖЕРТВА МАНІЇ ДЕРЖАВНОГО ПЕРЕВОРОТУ."

Вальдемараса вивезено до села віддаленого 200 км. від Ковна. Він замешкав там в домі місцевого священика під охороною поліції. Вальдемарас мав заявити, що він упав жертвою манії державного перевороту, яка охопила теперішний уряд.

Президент Литви Сметона, який перебуває в Марієнбаді на лїченні, приспішив свій поворот в звязку з внутрішньою ситуацією в Литві.

Польські ґазети пускають вістки, які в заграничній пресі не находять потвердження, а саме, що Вальдемарас намагався втекти з Литви та що між військом і сторонниками Вальдемараса прийшло до сутичок.

ЗАГАЛЬНА СИТУАЦІЯ НЕ СПРИЯЄ ПЛЯНАМ БРІЯНА

МІЖДЕРЖАВНІ ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНІ НЕПОРОЗУМІННЯ И ЕКОНІЧНА КРІЗА НЕ ДАЮТЬ НАДІЙ НА ФЕДЕРАЦІЮ ЕВРОПИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Шіснацята сесія Ліґи Націй розпочала свою роботу. Після уладження німецьких репарацій та після евакуації Райнщини тепер стоїть на черзі дня нове велике питання, яке видвигнув французький міністер справ закордонних, Бріян. Це його пан-европейський плян на створення федерації Европи.

Сам Бріян має надію, що в цій сесії Ліґи Націй зробиться багато дечого позитивного по підготовці до переведення в життя його пляну. Та загальна світова ситуація мало дає на це надій. Увесь світ тепер заклопотаний загальною економічною крізою, яка лишила більше як 10,000,000 людей без роботи. Політична ситуація теж невідрадна: напружені відносини між Італією та Францією й Юґославією; підготовка в Угорщині до повороту на королівський престол Отта; передвиборчі промови німецьких політиків у справі польського коридора; тяжка політична ситуація в Китаю, Індо-Китаю, Індії, Єгипті, Арґентині й Перу; старання російського рядянського уряду підорвати промисловість в деяких країнах, кидаючи за кордон вироби по ціні дешевшій від їх дійсної вартости забирають головну увагу Ліґи Націй.

Отже нема надій на успішне обговорення плянів Бріяна. Перед Ліґою Націй стоїть стільки біжучих важних питань, що годі тепер докладно зупинятися на проєктах може далекого майбутнього.

АНҐЛІЯ ЗАНЕПОКОЄНА ПЕРЕВОРОТОМ В АРҐЕНТИНІ.

ЛОНДОН (Анґлія). Повалення президента Іріґоєна викликало велике занепокоєння в анґлійських торговельно-фінансових колах. Уступивший президент був ворогом Злучених Держав і великим приятелем Анґлії. Він недавно підписав дуже вигідний для Анґлії торговельний договір, який забезпечував Анґлії на довго гарний торговельний та фінансовий ринок в Арґентині.

Тепер чекають, що нове правительство може звернутися в бік Америки, що дуже пошкодить торговим та фінансовим інтересам Анґлії, бо замкне найкращий зовнішний анґлійський ринок для збуту своїх фабрикатів.

СЕСИЛ ПРОТИ ПЛЯНІВ БРІЯНА.

ПАРИЖ (Франція). — В той час, як Бріян виїхав до Женеви з надіями на успіх своїх плянів утворення пан-Европи, лорд Сесил, один з визначніших творців Ліґи Націй і видатніших політиків Анґлії, виступив у пресі проти плянів Бріяна.

Сесил говорить, що федерація Европи може бути створена лише як европейська секція Ліґи Націй, яка має бути під її контролею. В противному разі затія Бріяна принесе світови лише нові утруднення. Він говорить, що колиб федерація Европи творилася поза Ліґою Націй, то тоді Анґлія мусить стати на сторону створення проти неї англійського союзу, який буде значно більший і сильніший від пан-Европи.

ЗНАЙШЛИ КІСТЯК ТРЕТЬОГО ЧЛЕНА ВИПРАВИ АНДРЕ.

СТОКҐОЛЬМ (Швеція). — Ґрупа журналістів відвідала Білий остров, де вона знайшла ще багато річей, які належали до виправи Андре. Між іншим журналісти знайшли третій кістяк, який, думають, є кістяком Френкеля. Також знайдено записну книжечку Френкеля.

Знайдено багато харчів, які добре збереглися й не були доторкнуті. Пильніше обслідування місця знахідок наводить на гадку, що смерть постигла всіх учасників виправи несподівано. Думають, що вона наступила в наслідок страшної полярної бурі, або всі отруїлися зіпсутими харчами.

ПОЛЯКИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

ПОЗНАНЬ (Польща). — Тут відбулася велика демонстрація Поляків на знак протесту проти промови німецького міністра Тревірануса в справі знищення польського коридора. Демонстранти вимагали, щоби польський уряд виступив у Лізі Націй проти намірів Німеччини.

Такі демонстрації, улаштовані по наказу з Варшави, відбулися також у менших містах.

ЗНОВУ РОЗСТРІЛИ.

МОСКВА (СССР). — Чека повідомляє, що вона розстріляла шість осіб за дезорґанізацію харчування населення. Розстріляних обвинувачували в в тому, що вони ухитрялися діставати з державних склепів більшу скількість продуктів, щоби потім їх перепродувати населенню по спекулятивній ціні.

Чека заявляє, що вона нарешті натрапила на велику орґанізацію таких спекулянтів і сподівається скоро її зліквідувати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВІ ВИБОРИ В ПОЛЬЩІ.

Розвязання польського сойму і сенату не було для нікого ніякою несподіванкою. Оті законодатні тіла були вже від давна цілком неспосібні до праці. Тому всі надіялися їх розвязання.

Для тих, що визнаються у польських відносинах, не був рівнож ніякою несподіванкою спосіб, в який президент держави розвязав сойм. Бо властиво не він, а Пілсудський розвязав польський парлямент, уважаючи його за хлів, у якім за державні гроші годуються безроги.

Так ставиться до польського парляменту, себто збору народних представників, той, що відбудував Польщу. І не цікавила би нас та справа, якби не та обставина, що в тім польськім хліві, себто в тім польськім парляменті, засідають рівнож і заступники українських земель, які поневолі опинилися під Польщею.

Один парлямент розвязано, а разом з тим розписано вибори до другого. І знову піде й український виборець до виборчої урни, щоби вибрати своїх заступників, які мають його засупати — у Варшаві, в тій, як каже Пілсудський, польській стайні.

Це вже ясне, що новий польський парлямент стріне тасама судьба, яка стрінула той, котрий розвязано, хіба що з виборів вийде партія Пілсудського такою сильною, що парлямент стане сліпим орудям Пілсудського.

Та сяк чи так, а для українського народа під Польщею добра з того не буде ніякого, як не може бути взагалі добра з того, що виходить для нас з Варшави. Так, а не інакше, треба ставити оту справу перед народом. І треба вибити вже раз собі з голови, щоби наші посли могли улекшити долю нашого народа під Польщею своєю акцією у варшавськім соймі чи сенаті. Тому треба дуже уважно ставитися до цеї пропаґанди, яку ведеться нами самими між народом зприводу виборів до Варшави.

Треба виразно підчеркнути, що коли вже тамтуди ідемо, то хіба для чистої демонстрації, на те, щоби Польщу компромітувати та виказати перед світом, що вона не є життєздатною державою. В тім тільки пункті повинні ми помагати Пілсудському, з якого ясно виходить, що варшавський парлямент не є ніякою парляментарною трибуною, а дійсно хлівом, у якім нема місця на ніяке розумне й справедливе слово. А позатим треба далі вбивати в наші голови, що наш ратунок тільки в нас самих.

Лев Ясінчук.

КРАСА И НУЖДА.

„Село й серце одпочине", село „неначе писанка" — писав колись Шевченко про панщизняне село, про село з печаттю важкої соціяльної неволі, темне, запущене, село безпросвітної темряви й невимовної нужди. А всеж воно було „неначе писанка", а всеж там, серед низьких стріх, серед тихих верб, серед маленьких садків „одпочивало серце".

Минуло кількадесять літ і ми так само величаємо село, як величав його Шевченко. Різко змінилися умови села; воно перейшло глибоку переміну, навіть революцію, змінилися господарські відносини, а навіть обичаї, але не змінилися наші відносини до нього. Ми все охоче ставимось до нього, все хочемо одпочивати на його лоні, хочемо дивитися на нього як на писанку. А тимчасом це село вже зовсім інше сьогодні, хоч наше серце, наші почування линуть до нього.

І зовсім природно. Місто на нашій національній території є нам менше або більше чуже, неприхильне, вороже і ми прихиляємось до нашого села, в ньому бачимо те все, що наше, що рідне. І тому воно „неначе писанка"; тому то й там „серце одпочине".

Але те село тепер малобарвне, полиняла писанка. Тільки сільська природа процвітає у своїй все новій, вічно повертаючій буйній силі.

Відкиж те привязання в нас міщухів: інтеліґенції, робітників, ремісників? Бож у нас майже нема людей — розуміється з малими вийімками — з психольоґією міста. Ціле наше життя у всіх своїх формах, розгалуженнях, відмінах є — менше або більше проявом села, є витвором простої безпосередности, є пронизане не лише формою, але й змістом простоти. Наша культура і все, що в ній є своєрідного, ориґінального, самобутнього, цікавого, — це культура села. В деяких відмінах вона навіть дуже богата, на свій лад глибока, але все таки примітивна.

Гарно в наших горах. Кожна клива чи верх величні, таємні. Є ще підикі ліси і широкі полонини, грізні скали й самітні ялиці на них. А в потоках хрустальна вода бистра, рвуча. В ній відбувається глибінь голубого неба, обрамована темною краскою ліса. У чистому воздусі кружляють вірли. Рай на землі.

Та з цього раю мало користає наше гірське населення. Воно й не цінить його собі й не користає з того великого богацтва. Бо ліси в чужих руках. І полонини в більщости чужі. І те, що в лісах, і те, що на полонинах — в більщости чуже. Заборонено Гуцулові, Бойкові, Лемкові вбити звірюку в лісі; не вільно йому зловити риби в бистрому потоці, треба оплатитися за збирання малин, ожин чи афин. Це все власність тих, чиї ліси. А носити зброю... миж всі підозрілі. Наш Гуцул, Бойко чи Лемко мов орел задивлений в далечінь гірських верхів, заслуханий у шум лісів, у шепіт потоків. Та одночасно засумований своєю нуждою.

Земля не родить, бо вона скала, а де й трапиться кусок урожайної ріллі, то нема можности справити її як слід. Нема гроша на штучний навіз. Тай треба би його чимало, бо по кожному дощі води забирають його враз із землею та несуть геть у доли. Худоба зводиться, а за випас на полонинах треба багато платити. А ціна худоби ніяка. Визискують нарід ті спекулянти, що вивозять худобу поза границі рідного краю, для чужих голодників. Великі можливости для набілової господарки. Але треба поправити расу худоби, здренувати пасовиска, а головне управильнити гірські ріки. Вони — прикрасою гір, а заразом їх руїною та руїною нужденних селянських господарств. Є ще багацтво вовни, прекрасні килими, деревні вироби, але те все не зорганізоване. Нема для кого, бо велике загальне зубожіння робить неможливою купівлю. А висилати за границю — підносить ціну ще більше, ізза мита. Треба би загального добробуту мешканців нашої землі. Тоді й горам жилось би краще.

Головна його пожива—кукурудза. Але він не має її подостатком. Треба довозити. А ціну на неї підбивають посередники. В останніх часах слідна праця кооперації, слідна діяльність культурно освітних установ. А Гуцулові хочеться вже й школи, але своєї. Вже нема весілля в коршмі, вже нема розбоїв ізза пиятики, як це було колись. Благородна діяльність товариства „Відродження" сягає своїм крилом вже й сюди та бореться з язвою алькоголізму. Забави перенесено до читалень. Там вони відбуваються в культурний спосіб. Там гуртується сільське життя, бо там концерти, аматорські театральні вистави, ба й радія. Гірське село наближається до загальної культури, тільки засобів йому не достає.

Ще є одно добро, якого нашому верховинцеві не відібрано. Це природна краса його гір. Туди то гайворонням злітаються літники з усіх усюдів. Очевидно — Українці рідше, як чужинці. Бо грошей нема. Багатьом селам у великій пригоді стають українські літники. Вони не тільки лишають поважні суми за мешкання й харчі, за підводи то що, але й культурний слід остає по них. Літом гірське село оживає. І треба би зорганізувати це нове джерело зарібку. Треба відповідних мешкань, треба автобусів (босів), треба приличних кухонь, щоб до тих гір стягнути й багачів. За зарібок літом міг би гірняк прожити цілий рік. Це очевидно не піде скоро. Треба перебороти не один мур заскорузлого упередження. Але знов це не буде трівати так довго, як колись. Миж живемо в столітті літака й електрики, хоч у нас її ще нема. Тепер вже село не засклеплене в собі, як це було колись.

Багато ще треба праці, і то свідомої, невпинної, щоб було краще. Біда тільки в цьому, що щирих українських інтеліґентних робітників на постійному прожитку в горах — обмаль. Хіба десь здавка „калатається" якийсь старший учитель - Українець. Нових Українців тут не дають. Замісць потрібної річевої господарської освіти, йде вся праця на приєднання до чужих народові ідей.

Але наростають свіжі, нові творчі сили із самих селян. Їх проста, природна культура, змішана з красою тутешньої природи та з культурою заїзжого міста, створить сильний гін до освітної та господарської орґанізації. А коли чуже давляче ярмо розломиться, тоді на цій вічно зеленій смузі нашої землі блисне також дрібка добробуту й відновиться найкраще племя українського народу, прикрашуючи його немов запашною квіткою.

В останніх роках багато Українців, що прожили роками в далекій Америці, заїздять в Европу. Велику частину своїх ощадностей залишають по чужих краях, любуючися (за зразком справжніх Американців) красою швайцарських гір. А повертаючи до рідного краю, обмежуються до свого села. Якби це було корисно, колиб так вони любувалися тутешною, рідною красою; скільки хісна малаб українська людність з такого побуту: морального й матеріяльного. А серце нашого брата-еміґранта, струджене світовим гамором, напевно одпочилоб.

Шешори, 16. серпня 1930.

Добре місце.

П. Худий: Як подобається тобі та парцеля? Можемо її купити?

Жінка: Чудова! Вид з того бальконy такий прекрасний, що просто не можу говорити.

Він: Ну, коли так, то купуємо.

УКРАЇНСЬКА ІМІҐРАЦІЯ З ПОЛЬЩІ В 1929 РОЦІ.

„Український Емігрант" подає на підставі польських джерел статистику еміґрації Українців зпід Польщі за 1929 рік.

Вона представляється слідуючо:

ДО ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇВ:

	Гр.-кат.	Правосл.
Франція	8,794	1,103
Німеччина	2,239	63
Румунія	1	—
Бельгія	38	5
Данія	—	—
Радянський Союз	—	37
Невідомі	9	1
Інші краї Европи	521	12
	11,602	1,221

ДО ЗАМОРСЬКИХ КРАЇВ

	Гр.-кат.	Правосл.
Злуч. Дер. Америки	319	209
Канада	7,268	3,245
Куба	6	5
Арґентина	4,213	6,621
Бразилія	1,201	1,946
Уруґвай	52	201
Інші краї Півд. Ам.	—	3
Азія	—	2
Невідомі краї	5	13
Разом	24,666	13,466

Всіх Українців виеміґрувало з Польщі у 1929 році 38,132.

Провірити, чи ті дані відповідають правді, нам неможливо. Вдаряє головно рубрика еміґрації до Південної Америки. Відомо, що головно на Волині ведеться сильна аґітація за виїзд до Перу, Параґваю й інших „раїв" та що під впливом аґітації наївні туди виїздять.

Але не хочеться вірити, щоби тих наївних було всього кілька. Не є виключене, що офіціяльна статистика дещо промовчує.

Д. МАРКОВИЧ.

„ВЕСНА"

(Малюнки з життя 1870-тих років).

(12)

Пройшов тиждень. Проміж Надею і матерю не було розмови, неначе вона нічого не знає і не чула; про баль ні словечка, але відносини між ними були сухі: так у повітрі перед грозою затихне усе і чуєш, що от-от грім вдарить — почнеться буря.

Одного дня прийшов Семен і у бібліотеці сказав Наді:

— Ходім у сад, я маю щось розказати. Надя зблідла: її кольнуло в серце.

— Що, що таке? — схвильовано запитала вона.

— Дурниця! Але треба її знати. Прямо сміховина. Ти знаєш, моя галочко, що моя хазяйка просто свята душа. Памятаєш, я тобі розказував...

— Памятаю, я їй ревнувала.

— Ну, ся душа мила тримає свого чоловіка під черевиком і дає мені звістки про все, що робиться у поліції. А її чоловік чиновник „секретного стола". Усі листи, що до мене йшли, мусіли їх читати чи губернатор, чи жандари, — але мені їх давала вона цілими. Сьогодня вона схвильовано, плачучи, пошепки і зачинивши двері, сказала мені, що губернатор укупі з жандарським полковником писали до міністра, щоб мене вислати звідси і з губернії і загнати чи у Сибір, чи в Архагельськ, що хоч я й живу тихо і молодь не бунтую, але що я збив з пантелику дочку звісних людей, княжну, і для блага мого і її вони просять вислати мене яко мога. Чула? Не сміх із ними! А? — І він сміявся. — Отсе й справді дурні, вони нам же у руку грають!

— Як грають? Се підлість, насильство...

— Ні, моя голубко, вони помагають нам, вони примушують нас ставити питанне, яке ми обходили, просто і гостро. Миж любимось, кохаємось?

— Любимося; кохаємося...

— Мене вишлють, то й тебе вишлють. Розумієш? Требаж не боятися слів, миж поберемося хутче?

Надя була смертельно бліда, важко дихала й мовчала.

— Так же? Так? Одповідай же, моя люба, хороша, моя духова жіночко!

— Я не знаю... я не можу зараз і просто одповідати... Дай мені тільки, без утиску усе підрахувати... день, два і усе скажу...

— Люба моя! Чудова, безмірно прекрасна! Тиж мене кохаєш? Тиж підеш зо мною?

— Не знаю, може й піду...

— Невже ще сумніви? Коли їм кінець? Тиж моя жінка. Підеш за чоловіком як жінка?

— Не знаю... може й піду... Але я твоя, напевно твоя Беатріче, я нею хочу бути. Мій хороший... пожди, не питай мене, а то серце зірветься...

Він чув, що от-от грім його усе й він замовк...

X.

Саме після обіду, коли стара княгиня спочивала у далеких покоях, а люде-слуги порозходились, Надя сиділа в бібліотеці з книжкою коло вікна. Сумно було; під вечір було, не то дощик крапав, не то якась мряка висіла: листє опало, дерева роздягнені, голі простягли свої довгі руки-віти і здрігали вони і усі дерева від дихання вітерка — неначе від холоду. З вікна видно браму. У Наді на серці лежала каменюка, сумно було. Вона усе обміркувала, безповоротно рішила і завтра чекала Семена, щоб зразу розрубати вузол, що затягнув їх життє.

Без жадної думки, сиділа вона і дивилася на браму.

Аж ось вона побачила, що у хвіртку скорою ходою ішов Семен. У всій його постати, у всему руху тіла видко, що він страшенно схвильований.

Надя вискочила у передпокій й сама одчинила двері.

Він, не здіймаючи пальта, увійшов з нею у бібліотеку.

— Зачини усі двері.

Вона зачинила.

— Сядьмо у куточок. Слухай... Я винен перед тобою... я тобі не сказав, не мав сили сказати, що уже тиждень тут у городі крадькома живе посланий за мною, мене кличуть т у д и... Розумієш?... Я мушу їхати, посланець заготовив коні, одежу і далі усе готово... Я не хотів тобі казати, бо не хотів їхати, утікати, не хотів підводити під неприємність ґубернатора і поліціймейстера, вони були добрі до мене. А тепер, коли не сьогодня-завтра прийде телеграма, щоб мене знову заперли в тюрму й закинули у Сибір — я не смію датися в руки. Усе приготовлено на трох: для жінки й двох чоловіків. Сьогодня, як стемніє, треба їхати, зрозуміла?

— Зрозуміла: ти не смієш здатися, ти мусиш тікати...

— А тиж як? Ти як рішила... запитав він тремтючим голосом. Він важко дихав.

— Я мушу усе одповідати. Скажи мені просто, сміло: чи ти віриш мені?

— Як Богови... й більше

— Віриш, що я одну, тільки одну правду скажу, а що скажу, те й зроблю?

— Вірю без кінця...

— Так слухай: я з тобою не піду...

Семен схопився. Надя взяла його за руки, стиснула їх і посадила його.

— Не поїду... бо їхати на діло, якеб воно не було — я ще не здатна, й не добре, а ще, по нерозумінню, зле можу зробити; я ще вчитимуся у Женеві, чи де — не знаю. З знаннями в руках я поїду... Їхати твоєю жінкою?... О! Мій любий, мій ясний соколе! Як мені тяжко! Жінкою — я не можу... Ти сила, ти другим життєм не житимеш, — а сімя — тягар, вага, путо, кайдани... Поберемось і діти у нас будуть: я даю багато ваги материнству... Діти — кайдани... Ти лишив батька, матір, сестру, братів, — лиши мене. Не зможеш? Ну, так я тебе лишаю... Я не зрозуміла зпершу, як то могло статися, а тепер я переконалася, тепер й я мушу те зробити. Двом богам не можна служити, ти сказав, і се правда. Се до тебе і до діла, а що до мене, до себе — то я инакше не можу, я мушу бути чесною з собою, не обманювати...

Він увесь тремтів, неначе його била пропасниця, на лиці — один біль, мука, страждання.

Надя неначе різала.

— Ще... ще от що... Памятай, я тебе люблю, страшенно люблю. Памятай: коли ти прийдеш до думки, що сього не потрібно...

— Сього не буде, — прошептав він...

— Знаю... Або ти заслабнеш, або не стане сили на сю роботу, або тебе зашлють — гукни мене й деб я не була й щоб не робила, я все залишу й прийду до тебе твоєю, жінкою, другом, сестрою, як схочеш. Памятай, мій соколе ясний! А тепер... тепер... я не піду.

Біль душевний був такий міцний, що слова не йшли, не було їх, було одно безмірне страждання.

Семен тяжко зітхнув і великі, важкі сльози покотилися з його очей, чоловічі, мовчазні сльози... Він хотів їх затаїти, заглушити біль душі й зубами укусив свою руку, так, що аж кров бризнула...

Надя виняла хустку, завязала мовчки руку, обтерла сльози і просто у його окрівавлені губи впилася своїми губами...

— Прощай, — сказала вона. — Бачиш? Я не плачу... Памятай, що я сказала... Давай про себе звістки... Надійся, що ми стрінемося у гурті... Прощай.

Вони обнялися... Семен пішов, хитаючись...

Надя стояла коло вікна, провожала його очима.

Мовчазна, смертельно-бліда, і, коли його постать счезла за брамою, вона підняла руки, з одчаєм махнула ними, впала головою на підвіконицю і заридала так, що усе її тіло підкидало...

XI.

Днів через десять ґубернатор-князь розмовляв у вітальні княгині.

— А знаєте? — ще новиця. Отой, що бібліотеку у вас порядкував, Некора, утік... як камінь у воду...

— Ну, щож? То добре: отим він визволив вас з мамою від нечесного діла вислати його, — промовила Надя.

— Що-о? Як? — запитав князь.

Княгиня хутко замяла розмову, перевела на инче і князь зробив вираз, що він нічого не чув.

— Утік, як камінь у воду... Поліцмейстер хотів гнатись за ним, але я сказав, щоб він... знаєте... крізь пальці... хай тікає. Кому він тут здався? І слава Богу, що так се скінчилося.

— Ні, дядю, ви трохи помиляєтеся: уся ся справа не скінчилася, се ще тільки початок, а кінець буде ще не скоро... Кінець гіркий для вас і радісний для других, обездолених, проказала Надя сміло, пророчеськи.

Князь і княгиня якось зменшилися, присіли, принизилися, а Надя встала у весь свій хороший зріст і як нова, молода сила сміло дивилася на представників уміраючого покоління...

1910 р. 17. II.

(Конець).

Журба.

Дівчинка втялася в палець і каже: — Мамо, як умру, чи вбереш мої всі ляльки на чорно?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО КОМУ СЛУЖИТЬ?

Мені приходиться при роботі стрічатися дуже часто з нашими большевиками. Коли я так у полудне при відпочинку вийму „Свободу" і читаю, то це для них так як червона плахта на бика. Зараз таки беруться до мене й критикують „Свободу", заявляючи, що одиноким робітничим і незалежним часописом є большевицькі „Українські Щоденні Вісти".

А я їм кажу, що це неправда. бо „Укр. Щ. Вісти" не можуть вдержатися з передплати та що це загально відома річ, що комуністичну пресу й пропаганду підпирає грішьми Москва.

Москва платить і приказує слухати. За московські гроші треба писати так, як це треба Москві. Це ясне й природне. „Свободу" оплачують члени У. Н. Союза. І „Свобода" пише так, як того вимагають ті, що її оплачують. На конвенції У. Н. Союза загал членів вирішує через своїх делегатів, який має бути напрям часопису. Самі члени рішають, в якім дусі треба її редагувати. Отже робітники рішають. Це рівнож річ ясна й доказана.

Кождий з українських робітників може переконатися, коли читає „Свободу" і „Укр. Щ. Вісти", що „Свобода" веде наш нарід до дійсного визволення.

В „У. Щ. Вістях" все. що йде з Москви, є добре. Питаю нашого робітника, чи знайшов він коли в „У. Щ. Вістях" якусь критику Москви. отої Москви, що нас віками давила й ще сьогодні тягне з України, що тільки може. Таж навіть самі московські большевики в самій Москві й в самих московських комуністичних газетах критикують час від часу свій уряд. Але наші яничари не годні відважитися на такий крок.

Вони лають раз-у-раз „Свободу". що вона обстає за своїм народом та не протестує проти визиску України Москвою. Чи може так поступати правдивий український часопис? Ні, так може робити московський часопис, писаний українськими буквами.

„Свобода" взиває українського робітника до організації, вона радить йому, як треба жити, щоби забезпечити себе й свою родину. „Свобода" каже підтримувати „Рідну Школу", „Просвіту", наших інвалідів і бойову акцію. А „У. Щ. Вісти" є проти того всього.

Шлях „Свободи" це шлях поступу української імміграції й українського народа взагалі, а шлях „У. Щ. Вістей" це шлях поневолення й туманення робітничої кляси й цілого нашого народа.

М. Купчинецький.

У гостинниці.

Гість: Вейтер! Що це за курятко!? Самі кістки та шкіра!

Вейтер: А чого пан іще хотіли? Пір'я таком?

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в четвер, 11 вересня, точно в годині 8-мій вечером. Обовязком є кождого члена прийти раз в місяць на збори, щоб заплатити за себе вкладку. Член, котрий не буде мати заплаченої вкладки до дня захоровання, не дістане запомоги вразі слабости. Рівнож член має повідомити уряд про свою слабість до третого дня захоровання. Члени не повинні забувати про речинець сертифікатів, щоб не робити нового клопоту. Сего місяця вписується доросії діти до нових родів в У. Н. Союзі. — П. Ковтун, предс.; Д. Ґой, кас.; В. Ґурянський, секретар.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в пятницю, 12 вересня, в годині 7.30 вечером, в льокалі товариськім, 1258 Harol St., на Норт Ґудман. Всі члени відділу обовязково мають явитись на мітінґу та вирівнати свої членські вкладки, відтак приступиться до нових справ, які маємо до вирішення на сім мітінґу. — Д. Коритко, секр.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ТОРОНТО, КАНАДА.

Концерт Артиста-Бандуриста В. Ємця.

Місцева англійська преса пише багато про концерт артиста-бандуриста В. Ємця. Тут подаю витинок лише з одної газети.

MASTER OF MELODIES PLAYS TO HIS PEOPLE.

Ukrainian Virtuoso Thrills Crowd in Lippincott Street Hall.

LURE OF FOLK SONG.

Famous Bandoura Artist Welcomed by Toronto Compatriots.

By Thelma Craig.

Mail and Empire Staff Writer.

Unadvertised and unannonced, a great master stepped into the city last night. He came to play for the people he loved and to play the songs they loved.

Vassyl Yemetz, one of the first and foremost virtuosi, performed in the little Ukrainian hall, on Lippincott Street last night. None of Toronto's well-known music critics were there, none of the admirers of great artists who appear in Massey Hall. Instead, there were Ukrainians, a little band of them — mothers with children in arms, tots that ran about during the performance, lovers and sweethearts, grandfathers—Ukrainians who trilled to the melodies of the kobza-bandoura, the national Ukrainian instrument, touched by the deft fingers of the master artist.

Last night Vassyl Yemetz did not give to his audience compositions from Chopin and Schubert. He gave them something near their own soul — folk songs — songs that breathed of the vast steppes of Ukraine, of the national life of his people, songs that told of the heroism of the Ukrainians at the time of the invasion of the Russian Bolsheviks.

And never did an artist received more enthusiastic applause. Whether he sang of the man with the long whiskers who provoked the anger of his wife, or rendered a song of the silver glades, the little audience was stilled, even the children who frisked about were silent, then with the slender fingers gracefully raised above the bandoura — an applause rang out, another and still another.

It was Vassyl Yemetz who made the bandoura famous. As a child he would listen to the sweet strains of the 36-stringed instrument, carved from a single piece of wood. Whenever he saw a blind kobzar-bandourist, he would beg to sing and play for him.

And then, when he attended high school he realized his dream — he bought a bandoura and acquired his knowledge in the same primitive way as the blind kobzar-bandourist.

As a university student he had the opportunity in Moscow of perfecting his theoretical and practical studies.

And during the revolutionary upheaval in 1917-1919, and the wars against the Muscovite-Bolshevik invasion of the Ukraine, Yemetz went about with the bandoura giving concerts to the Ukrainian soldiers and later received the Military Iron Cross of his native land.

He organized the first Ukrainian national orchestra of kobzar-bandourists; he established special schools of music in Prague and Podebrady. He gave concerts in France, Belgium, Czechoslovakia, Poland and Germany.

This last year he brought the bandoura to America. For the last eight months he has been touring the United States.

("The Mail And Empire", Toronto, Tue,. Sept. 2, 1930).

Канадієць.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На бойову акцію.

Пишуть Ляхи, що це Москва піддержує революційну роботу в Галичині. А не читають, як отсе українські робітники навіть в ті часи безробіття дають свої центи на піддержання бойової акції в краю.

З розпродажі „Сурми" прийшло $4, а по $1 на УВО зложили: С. Дутка, І. Прийдун і Н. Скрипець. Гроші вислано до Обєднання.

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

На Український Дім у Сяноці.

На закінченню школи українських танків зібрано $27, які відослано до Обєднання з призначенням на Народний Дім у Сяноці.

Жертвували: по $1: Ів. Урбан, В. Футулуйчук, Н. Базар, П. Ковальчик, В. Мадараш, Й. Крушельницький, Л. Завіський, Марія Криса з Н. Й., С. Михасів, Й. Байгер, Л. Шеремета, А. Чура, Валерія Михасів, Н. Древецький, Н. Савлюк, Ст. Чайковський. В. Вовчук, Д. Вуйцік. Дрібними датками зібрано $9. Разом $27.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З пікніку на Рідний Край.

Заходом Української Прав. Церкви Св. Вознесення відбувся 31. серпня с. р. пікнік, з якого дохід мав бути розділений: на Рідну Школу в Нюарку, Рідну Школу в краю, бойову акції й інвалідів. Ізза великого безробіття не було великого доходу. Не було що ділити і тому вислано ввесь дохід на Рідний Край. По виплаті всіх розходів лишилося чистого приходу $30, а українські музиканти додали з своєї платні як жертву $10. Разом вислано на Рідний Край $40, з тим призначенням: Рідна Школа $10, інваліди $10, а УВО $20.

о. Л. Кушнір.

Ще гірше.

В ресторані:

— Кельнер, вода каламутна, не можу пити!

— Ні, пане! Вода чиста, лише та склянка брудна!

Ярослав Гашек.

СТАРИЙ ДЖИҐУН

I.

Панові Лейґанцові здавалося, що молода, гарненька купчиха, що вибігла з ґалентарійно-забавкової крамниці, пильненько на нього глянула та богатомовно всміхнулася.

Так сталося, що цей підстаркуватий добродій, якого розпалювали жіночі усмішки, рішучо війшов у крамницю.

В крамниці було богато гарних дівчат. Одначе пан Лейґанц попав у руки старої, поганої купчихи. Вона з непримеємною усмішкою (що мала, очевидно, побуджувати купуючих тратити гроші) спитала, чим може служити.

— Дайте мені... дайте мені, — сказав пан Лейґанц, оглядаючися довкола — хочаб рукавички... ні, ні, ковнірець. Що ви там маєте в цій скриночці?

— Машинка до голення, дуже практична та безпечна.

Пан Лейґанц у цю хвилю побачив за прилавком у другому відділі цю дівчину, яка щойно зробила на нього таке враження.

— Ні, машинки до голення мені не треба, — сказав він.

— Ну, то бритву або щось іншого?

— Ні, я голюся в барберні. Мені треба ковнірця... ні, ковніря мені покищо не треба. Погляну далі.

Пустився в другий відділ.

— Ласкава пані, — звернувся до тієї гарної дівчини — я хотів би щонебудь купити у вас.

— У нас тут великий вибір забавок — озвалася вона й привітливо всміхнулася.

— Ах, забавки... ну, дайте бальончик, або щось...

Вона принесла та поставила перед нього повну коробку. При цьому він міг любуватися її гарними рученьками.

— Мячик, гадаю — сказав він вкінці схвильований — це не така вже забавка, пані. Як вам здається... мячем можна вибити вікно... Так... у вас чудові пальчики... Ну, мяч — це небезпечна забавка.

— То може бажаєте льокомотиву або поїзд?

— Будьте такі ласкаві покажати мені льокомотиву та поїзд.

Вона принесла та розложила перед ним кілька льокомотив і пустила їх по долівці. Тоді коли вона схилялася, йому хотілося поцілувати її в шию.

— Це дуже гарна забавка, — сказав він. — Яка у вас чудова шийка! Ця льокомотива страшно шумить, а паровіз може розірватися. Покажіть мені краще інші забавки.

— Може купите образкову книжку для дітей, що не вміють читати?

— Покажіть, будь ласка.

Вона принесла та положила перед ним купу книжок з страшними репродукціями цвітів і звірів і сказала, перехилившися через прилавок:

— Діти дуже люблять такі образки.

— Ви маєте чудове волосся. Пишне... так, пишне... Ні, ті книжки мені не подобаються.

— То може медведя або кіточку, — спитала вона невинно — або ляльку або жовнірика? Вам це для внучат, правда?

Пан Лейґанц наче бомба вилетів з крамниці.

— Ах, погана дівчинка, — бурмотів він, — нежеж я, парубок, похожий на дідуся з внучатами на колінах?

II.

Невподалеки була молочарня. Пан Лейґанц вдивився у виставове вікно і там, за фляшками молока, побачив гарненьку купчиху. Вона була така пухленька, що серце пана Лейґанца здригнулося.

Він увійшов у молочарню та зняв капелюх.

— Я просив би, пані, — сказав він з усмішкою — дуже...

Він замовк і оглянувся на боки. Його очі впали на напис: „Тут пробують молоко".

— Так, я просив би вас дуже... які у вас гарні очі... горнятко молока... наче два вуглики...

Він привітливо усміхнувся.

— Ні, не давайте на столик, я випю настоячки. Пані, коли я не помиляюся, ви з провінції?

Вінуроменості..

Він у росіяності випив дуже скоро молоко.

— Ви з Праги? Дайте мені ще горнятко... як це сходиться, я також, та молоко це, напевно не з Праги, у вас справді гарне молоко, пані — ну, а ваші очі... Молоко біле, а очі ваші наче вуглики... чудові очі! Що ви там таке вжете? Ах, які у вас рученьки!... Чи я ще хочу молока? Дайте мені це горнятко, з ваших ручок мені так приємно пити. Чому ви такі маломовні? Ви повинні бути веселі. Таж ми жиємо раз на світі. А ця блюзка така підхожа для вас. Що? Маєте гарну сметанку? То дайте мені фляшку сметанки.

Пан Лейґанц говорив безуґину, старався зробити враження на купчиху, та нараз став неспокійно затинатися.

Хотів спитати її, чи не зовуть її Ганусею, тому що вона така пухленька, та замісць того сказав, що хоче заплатити.

Ледви вона стала рахувати, а він схопив її за руку, чоло його вкрилося потом і він скрикнув:

— Перепрошую, пані, мені недобре, дайте мені ключ від кльозету!

III.

В Празі є одно заведення, що дає гуманітарну та гиґієнічну поміч населенню, одначе про це заведення не ясося говорити й писати. Підручники-провідники по Празі про нього також не згадують. Під тим заведенням я розумію приплюдні гардероби. В них, не зважаючи на нинішню дорожню, всякий за незначну плату, за чотири сотики, може просидіти цілих десять хвиль. По десятьох хвилинах треба купувати новий тікет. Цю нагоду вихіснував п. Лейґанц. Після своєї нещасної любовної пригоди в молочарні він мріяв про малесенький льокаль у маленьким будиночку на площі.

Вкінці він відшукав той затишний куток і почувався щасливим, бо запримітив, що замісць бабусі той льокаль обслуговувала та продавала йому тікет молода дівчина з ангельським, ніжним личком і голубими оченятами — як це йому здавалося в поспіху деглянути.

Він упорядкував одежу, спустив воду та вийшов на коридор, щоби привітати молоду, гарну послугачку вотерклозету.

Вона не виявила особливого бажання бесідувати з ним, а потім пробурмотіла, що „поруч була якась свиня".

В руці вона держала мітолку та щітку.

— Які ви миленькі! — сказав він у вузьким коридорі між позамиканими дверима 1-шої та 2-гої кляси, — серед тих комірок процвітає така чудова цвітка!

— Миленька!... Ох, коби то кожен мущина був милий! Гляньте ось на цю свиню, що сиділа тут, води не спустив, папір валяється на долівці.

— Які у вас очі!

— Я мушу поспішати всюди — говорив той ангел — а то інакше тут буде, наче в хліві. Жіночі вотерклозети виблискуються, наче скло, а мужескі...

— То ви не вірите мущинам?

— Та хто їм вірить! Кожен похожий на хвинтика, а поправді — свиня.

— Гляньте, пані, туди, де я сидів, — попросив він її втомлено — побачите, що я вважаю на чистоту.

— Я вам вірю, — сказала вона — одначе мущинам вірити не ялося: вони всі свині.

Він хотів було сказати, який він порядний, та що нього можна здатися, та тут же почувся дзвінок рівночасно в мужеськім і жіночім відділах.

Дівчина побігла видавати тікети відвідувачам, — насамперед жінці, потім мущині, що злочатку неприязно глядів зпід лоба на пана Лейґанца. Ладав, що він жде черги, а потім глянув на нього вдячно, коли пан Лейґанц сказав: „До побачення, пані!"

На вулиці пан Лейґанц глянув на маленький домок і говорив до себе:

— Що за дівчинка, треба було її відвідати й ще раз...

За чверть години він відчув потребу знову зявитися в затишному домику.

З середини вилізла бабуся. Пан Лейґанц счудовано глянув на неї та сказав галянтно:

— Дайте мені першу клясу. Скажіть мені, де та дівчина, що недавно була тут?

— Це моя дочка, вона саме пішла додому, — відповіла бабуся. — Вона підждала поки не вернуся зі Служби Божої, зодягнулася тай пішла.

За хвилю пан Лейґанц вийшов зі свого пристановища та пильно оглядався довкола. Нараз він побачив ангельське личко дівчини, що то сумнівалася про порядок мущин. А може то не вона? Вона одягнена пристойно, зі смаком.

— О ні, це вона! — рішив пан Лейґанц і поспішив за гарною дівчиною. Здогонив її на початку Перекопу.

— Даруйте, пані, — сказав він — чи можу товаришити вам? Пригадуєте, ми стрінулися у вотеркльозеті на площі Йосина?

Пана Лейґанца відвели до комісаріяту. Прохожа, що він до неї заговорив, віддала його поліції. Виявилося, що вона була дочкою поліційного комісаря в Новому Місті. Ось бачите, що може приключитися, коли у людини стане топніти серце.

(З чеського переклав М. Н.)

Учителька: Вважайте, діти: Бог не лише добрий, але й милосердний, все бачить і є всюди. Іванку Швак, коли ти йдеш до школи, тато йде до праці, то хто лишається з мамцею дома?

Ученик: Пан Павло, сусід наш.

Два пани сидять у гостинниці. Один з них із псом.

— Заберіть собі геть вашого пса! Я чую, що мені блохи лазять по ногах!

— Неро! ходи сюди, той пан має блохи! — відповідає тамтой.

—т—

НАПАСТЬ МУРАШОК.

На дім Василя Сметанюка в Печеніжині вже від року нападають мурашки. Вони заїли в нього пень пчіл; на під, на підлогу наношують сміття і будують купину (муравник). Навіть у комині пробують збудувати гніздо. Що дня рано господар їх зrрібає і вибиває віником, а купини вимітає. Та це не відстрашує мурашок. По кількох їх тягне тяжкі колоски стіною на під. Десять разів падуть і десять разів знову тягнуть, як старинний Танталь. Господар винищив усі купини в городі. Одні вивіз і потопив у ставі, а другі випалив. Дерево під котрим було теж трохи мурашок, зрізав і викорчував з корінням.

А хмара мурашок все більшає й більшає. Нищив їх окропом, соровицею й отруями, які тільки дораджував і давав аптикар. Мурашок, як він сам каже, міліони гинуло, а по трупах упавших ішов другий міліон.

Всюди в хаті їх повно; лише посудини від них вільні, до них вони не влазять. Добре поле досліду для природників, але щоб вони подали спосіб, як мурашки нагнати з хати.